

Tijdschrift voor Tandheelkunde

MAART 1932

XXXIX JAARGANG

AFLEVERING 3

REDACTIONEEL GEDEELTE

DE STRIJD TEGEN DE VIVISECTIE

Zoals bekend, bestaan er in elk land al heel lang organisaties, die zich bezig houden met dierenbescherming en die in den loop der jaren ook hunne aandacht hebben gewijd aan de vivisectie zooals die — met name in de geneeskunde — wordt toegepast.

De tandheelkunde als zoodanig had daar betrekkelijk weinig mede te maken, omdat het dierexperiment voor zuiver tandheelkundige doeleinden ternauwernood in aanmerking kwam, totdat het vraagstuk van de orale sepsis daarin eenige verandering bracht en sommige onderzoekers trachtten door het dierexperiment de oplossing van dit vraagstuk nader te komen.

Het komen tot een oplossing werd voor zóó uiterst belangrijk gehouden, dat de Fédération Dentaire Internationale, die zich overigens met deze dingen niet bemoeit, besloot tot het uitschrijven van een prijsvraag voor een wortelbehandelingsmethode, die aan streng wetenschappelijke eischen voldoet.

Sinds 1926 is men bezig geweest met het ongemeen lastige werk, het onweerlegbare bewijs voor de juistheid der behandeling op zulk een wijze te leveren, dat het succesvolle resultaat door niemand zou kunnen worden aangevochten.

De wetenschappelijke commissie uit de F. D. I., bestaande uit docenten aan verschillende universiteiten, die op dit gebied hun sporen hebben verdiend, kwam ten slotte tot de con-

clusie, dat de eenige practisch toepasbare, betrouwbare contrôle bestaat in het histologisch-bacteriologisch experiment op honden en zij heeft nauwkeurig aangegeven op welke wijze dit experiment zal moeten geschieden. (Zie T. v. T. Jan. 1932).

Deze prijsvraag nu heeft de aandacht getrokken van een of meer anti-vivisectionisten in Duitschland, men heeft er in een vergadering tegen geprotesteerd en ten slotte heeft het bestuur der klaarblijkelijk internationaal georganiseerde vereeniging, besloten alle aangesloten landen en afdeelingen te verzoeken mede te protesteeren en zelfs wil men een aanklacht indienen bij den Volkenbond!!!

Dit alles op zichzelf is nog niet zoo bevreemdend. Wanneer een leek verneemt, dat weerlooze honden geïnfecteerd moeten worden met streptococcen en daar 1½ jaar mee moeten rondloopen alvorens gedood te worden, dan is het niet onbegrijpelijk dat de dierenvriend zich afvraagt of dit nu werkelijk noodig is en of er niet andere wegen gevonden kunnen worden teneinde een dergelijke methode te kunnen vermijden.

Wat echter zéér bevreemdt, is dat een Duitsch tandarts, wiens naam in de wetenschappelijke wereld volmaakt onbekend is, in een blad voor dierenbescherming mededeelt, dat dit experiment een wreedheid zonder weerga is en buitendien volstrekt nutteloos, omdat het tòch niets bewijst en alleen talloze tandartsen in de hoop op 1000 dollar belooning er toe zal drijven een onnoemelijk aantal arme honden op de verschrikkelijkste wijze te gaan kwellen en mishandelen!

Nu zal men zeggen dat de omstandigheid dat een tandarts dergelijke dwaasheden neerschrijft, de ondeskundige redactie van het blad waarin het is opgenomen, nog niet behoeft te blameeren, maar wat te denken van het feit, dat dit voor de dierenbeschermingsvereenigingen van verschillende landen voldoende aanleiding is geweest tot het bovenbedoelde protest, dat veelal in bewoordingen is vervat, die meer thuis hooren in het vocabularium van een kwajongenstroep, dan in een zich zelf respecteerende vereeniging?

Hoe kan men verwachten „au sérieux” genomen te worden bij het lezen van het volgende:

„Door de groote verbreiding van deze prijsvraag kan met zekerheid worden aangenomen, dat thans tallooze onschuldige dieren gedurende langen tijd gekweld zullen worden door de vreeselijkste pijnen. Iedere leek weet, welk een ondragelijke pijn reeds een enkele ontstoken tand kan veroorzaken. Men stelle zich nu eens voor, dat het bij deze arme, geheel weerlooze dieren niet gaat om één enkele ontstoken tand, maar om een heele rij ziek gemaakte tanden, die zelfs ten deele onbehandeld zullen blijven.

Deze gemeene wreedheid is daarenboven geheel overbodig, daar het zeer twijfelachtig succes van deze behandeling niet zonder meer op menschen kan worden toegepast. Het spreekt van-zelf, dat door de helse pijn de eetlust verminderd of geheel verstoord wordt.

Bij de afschuwelijke tandpijn komt dus bovendien de kwelende honger. Wie ooit zulk 'n langzaam verhongerend, zich van pijn krimpens dier gezien heeft kan den omvang beseffen van zulk een ongehoorde dierenmarteling. Iedere beschaafde wreeddaard met salonmanieren kan dus nu naar verkiezing zijn hartelooze onderzoekingen op een weerloos schepsel botvieren zonder behoeven te vreezen met den strafrechter in aanraking te komen.

Vergeleken met deze ongehoorde, door het uitschrijven der prijsvraag veroorzaakte barbaarschheden lijken de dierenmishandelingen, die soms op den openbaren weg voorkomen, zeer onschuldig.

Alleen een ziekelijk menschenverstand kan zulk een duivelsche massa-mishandeling aan den gang brengen. Wij vertrouwen, dat er nog genoeg menschen zullen zijn, die oprecht van dieren houden. Menschen, die, naar wij hopen, niet alleen deze kreet vernemen, maar ook van zich zullen doen spreken.

Aan een menschheid, die door politieken waanzin in de hoogste nood is gedreven, aan een gedemoraliseerde, verdorven wereld, denkt men thans alles te kunnen voorzetten.

Het ergste soort sadisten zal beloond worden. Zijn er werkelijk nog menschen, die weigeren in te zien, dat het bovenbeschrevene satanisch is? Hoe meer de dieren kronkelen van pijn, des te meer verheugt zich de pijniger in het vooruitzicht van het Judasloon.”

Dit fraais en nog veel meer bereikt ons thans uit Duitsch-

land, België, Polen, Tsjecho-Slowakije etc., waarbij dient opgemerkt dat *Nederland* door een sober gehouden protest hierop een uitzondering maakt.

De beschuldiging komt hierop neer, dat deze prijsvraag is uitgeschreven, gedreven door het gemeenste, pervers geraffineerde sadisme, om door het lokaas van een groote belooning (\$ 1000) zich te kunnen verkneukelen in het feit, dat zoodoende duizenden er toe zullen kunnen komen hun wreedheid op onschuldige dieren bot te vieren!!

Wij vragen ons met stomme verbazing af: zijn de zacht-aardige gevoelens voor het diër, omgekeerd evenredig met die voor den mensch en vindt deze internationale organisatie geen nuttiger werk te doen, dan het enthousiast aansporen tot een vruchteloze scheldpartij van de laagste soort?

Ook wanneer men tot de ongelukkigen behoort, die principieel niet kunnen gelooven in de goede trouw van andersdenkenden, moet dan buitendien de logica zoo hopeloos zoek zijn, als hier het geval is?

Hebben deze verontwaardigde dierenminnaars nog nooit overdacht, dat er eenvoudiger en goedkooper middelen zijn om dieren te kwellen, dan het behandelen van hondentanden? Is men zóó overtuigd, niet alleen van de weerloosheid van het dier, maar ook van diens „gemoedelijkheid”, om aan te nemen, dat een hond zich vol vreugde in zijn tanden laat boren en het arme beest waarschijnlijk tegelijkertijd nog opzit en pootjes geeft?

Zou men heüsch niet weten, dat deze behandelingen natuurlijk onder narcose moeten geschieden, dat het een buitengewoon lastig werk is, *alleen mogelijk in eenige weinige wetenschappelijke centra*, met opoffering van *veel tijd* en *veel geld*, dat door hen die er aan deelnemen uit eigen zak zal moeten worden bekostigd, en waarvan in het gelukkigste geval slechts één in staat zal zijn een deel dier kosten terug te krijgen?

Begrijpt men ook niet, dat deze experimenten natuurlijk al lang zijn toegepast en dat het vinden van een oplossing ook

dit voordeel zal hebben, dat het experiment dan verder gestaakt kan worden?

Heeft verder nooit een der dierenbeschermers het de moeite waard gevonden in zoo'n laboratorium zich met eigen oogen eens te overtuigen of deze martelverhalen wel wáár zijn? Waarom, in plaats van dezen modderregen, niet liever aangetoond, waaróm deze prijsvraag niet tot het doel kan voeren en waarom dan niet een weg aangewezen, die zónder het dierexperiment, afdoende bewijs kan leveren voor het succes der toegepaste methode?

Want zóóveel zal die dierenvriend toch altijd nog wei voor den mensch voelen, dat hij mede inziet, dat het niet onverschillig is, of slecht behandelde tanden de oorzaak kunnen zijn van talloze ernstige chronische ziekten, de *onjuistheid* van welke mogelijkheid tot nu toe niet is kunnen worden aangetoond.

Het ergerlijke in deze dingen — en dat is de reden van óns protest — is, dat er voor de vereenigingen voor dierenbescherming en tegen vivisectie zooveel nüttig werk te doen is, dat het wel zeer te betreuren valt, dat door deze nonsensicale uitspattingen, men aan de goede bedoelingen en de bekwaamheid om dat goede doel te bereiken gaat twijfelen, zeer tot schade van wat men daar beoogt en wat toch alleen door *samenwerking* met alle betrokken partijen te verwezenlijken valt.

Laten wij hopen dat de anti-vivisectionisten zullen gaan inzien, dat schèlden nog nimmer een argument was en dat de Fédération Dentaire Internationale, evenals ieder normaal mensch, zeker gaarne van het dierexperiment zal afzien, zoodra men daar — afdoende — iets anders voor in de plaats kan stellen!

N.

DE MAATSCHAPPIJ-VERGADERING

Als voorproef van de gevolgen, die de wijziging van het verenigingsjaar in zich sluit ten aanzien van het tijdstip der jaarvergadering, werd nu reeds een winter-bijeenkomst gehouden op de wijze als voortaan met de jaarvergadering zal geschieden. Voor deze gelegenheid was er echter nog het epitheton „buitengewone” aan verbonden.

Alhoewel de convocatie, typografisch gesproken, alle aantrekkelijkheid miste (een psychologische factor, die in 't algemeen niet onderschat moet worden) liet de opkomst niets te wenschen over; de diner-zaal van het Jaarbeurs-restaurant was goed bezet toen *Nord* als voorzitter met een welkomstwoord en openingsrede de aandacht der aanwezigen voor het doel der samenkomst opeischte.

Zijn „presidential address” was gewijd aan de doelstelling der Mij., waarin de bevordering van de belangen der tandheelkunde aan die van de tandartsen voorafgaat. Het leek hem noodig dit nog eens nadrukkelijk te memoreeren, omdat zijn kortstondige ervaring als voorzitter hem den indruk had gegeven, dat er hier en daar in de afdelingen een zekere neiging bestaat om de bestaansredenen van de maatschappelijke organisatie der tandartsen andersom te interpreteeren. Hij gaf een korte opsomming van wat in het 18-jarig bestaan der Mij. onder goedkeuring der leden was tot stand gebracht en hoe met name in ziekenfondsangelegenheden uit den „chaos” een orde was geschapen, die ook de belangen der betrokken tandartsen was ten goede gekomen. Waarbij gestipuleerd werd, dat een en ander tot stand was gebracht door collega's met

socialen zin en aanleg, die bij hun ijverige bemoeiingen geen enkel persoonlijk belang hadden.

Evenals in de particuliere praktijk het belang van den patiënt voorop moet staan, is het ook voor de Mij. plicht de belangen der tandheelkunde in de eerste plaats te dienen, wil zij haar gezag handhaven en uitbreiden.

Na deze voorzitterlijke vermaning, in het bijzonder tot de jongeren gericht, waren de beide volgende agendapunten: notulen en ingekomen stukken in een ommezien afgedaan, het eerste wegens publicatie in het Tijdschrift, het laatste omdat er dienaangaande niets belangrijks aanwezig was. Alleen werd kennis gegeven van het voornemen om de notulen voortaan niet meer onverkort te publiceeren, doch door een commissie van redactie een extract te laten maken, voor welk doel aan den Mij.-secretaris twee leden werden toegevoegd.

Met deze werkwijze betuigde *Sanders* zijn ingenomenheid; hij verwachtte echter, dat een werkelijk onverkort stenogram voor belangstellenden aan het secretariaat ter inzage zou liggen.

Alvorens de behandeling van de statutenwijziging aan de orde werd gesteld, deed de voorzitter mededeeling van het besluit om (conform een verzoek van de afdeeling Amsterdam) het vraagstuk der mondverzorgsters van de agenda af te voeren en dit na nadere bestudeering door een commissie-ad-hoc, te doen bespreken op een volgende bijeenkomst. De te houden zomer-vergadering zal dan voor een groot deel aan dit onderwerp gewijd zijn.

Wie van de aanwezigen er op gerekend hadden, dat de behandeling van de voorgestelde wijziging der statuten zich praktisch zou bepalen tot een goedkeuring van de overwegingen en derzelve resultaten, gelijk het H. B. had geconcipieerd, kwamen zwaar bedrogen uit. De ontstemming bleef niet achterwege, gelijk aan het slot van den avond zou blijken; doch daarover straks.

Het was vooral *Sanders*, die de voorgestelde wijzigingen onder de loupe had genomen en niet zonder succes zijn beden-

kingen lanceerde. Allereerst had de voorgestelde statutaire beperking van de bemoeiingen der Mij. tot het bevorderen der belangen van de tandheelkunde „in socialen zin” zijn critiek te verduren. Deze laatste omlijning, welke, naar *v. Hasselt* toelichte, het uitvloeisel was van de overeengekomen verdeling van arbeid tusschen de drie landelijke organisaties, had zijn instemming niet. Hij ontkende de feitelijke juistheid en wees op de wetenschappelijke cursussen, in verschillende afdelingen gehouden. Bovendien was in vorige vergaderingen de wensch uitgesproken om zich niet alleen tot sociale maatregelen te bepalen, doch evenzeer, zoo de behoefte zou blijken, wetenschappelijk werk ter hand te nemen. Ook de andere vereenigingen waren nooit zoo ver gegaan om principeel alle andere dan wetenschappelijke aangelegenheden buiten hun arbeidsveld te sluiten.

De *voorzitter* voelde de toevoeging meer als een aanwijzing om dit element niet uit het oog te verliezen, doch had ten slotte geen bezwaar om een vervanging van het adjectief „sociaal” door „algemeen” te aanvaarden.

Ook de verleening van het eerlidmaatschap zonder schriftelijke stemming ontmoette aanvankelijk bij *Sanders* bedenking; het leek hem een verkleining van de waarde dezer onderscheiding, den leden zou, door de steeds gereede acclamatie, praktisch de gelegenheid ontbreken om zich daarover uit te spreken. De *voorzitter* daarentegen zag in de vereischte voordracht vanwege het H. B. voldoende waarborgen tegen overijling en de spontaniteit der sanctie, verhoogde z.i. de waarde, bij welke opvatting eerstgenoemde zich ten slotte neerlegde.

De voorstellen betreffende de interne rechtspraak ondervonden daarna van verschillende zijden bezwaren. Allereerst gaf de beperking van voor berechting vatbare geschillen tusschen leden tot gevallen „van ethischen aard” aanleiding voor critiek. De afdeling *Amsterdam* stelde voor deze omschrijving te laten vervallen. De *Beer*, namens de afdeling, grondde dit voorstel op de moeilijkheid om deze grens te trekken en bovendien leek het hem een klein kunstje om aan elk zakelijk geschil een

ethisch tintje te geven. *Visser* viel hem bij, wilde om het collegiaal verkeer zooveel mogelijk in goede banen te leiden, alle belemmeringen vermijden, welke de mogelijkheid, om elk geschil aan het oordeel der vertrouwensmannen te onderwerpen, in den weg zouden staan. Ook *Sanders* onderschreef deze opvatting; in de praktijk zou vanzelf blijken welke gevallen buiten de rechtspraak vielen, vooral wanneer in den loop van den tijd een jurisprudentie gevormd zou worden. Hij was er ook tegen gekant om aldus geschillen buiten te sluiten, die, zooal niet naar den vorm, dan toch naar den geest onder de rechtspraak zouden vallen.

Mr. Nord Thomson motiveerde de ingelaschte beperking, wijl aldus geschillen over geldvorderingen à priori uitgesloten werden, mede omdat de rechtscolleges geen sancties kunnen stellen op de nakoming van hun uitspraak. Niettemin erkende hij de weinig geslaagde formuleering. *Sanders* leek het ondoenlijk een welomlijnde definitie te geven van het omstreden begrip en zoo werd het dan ook bij de artikelsgewijze behandeling geschrapt.

Een poging van laatstgenoemde om de gehandhaafde onverenigbaarheid van het lidmaatschap van den Raad van Beroep en van het H. B. opgeheven te krijgen, kon niet de vereischte meerderheid verwerven. *Sanders* achtte met name de voorzitter der Mij., die met het hoogste gezag was bekleed, bij uitstek geschikt om aan de rechtspraak deel te nemen. *Mr. Nord Thomson* voerde daartegen aan, dat de rechtspraak, evenals in den Staat, gebaseerd moet zijn op een scheiding van machten. De voorzitter is belast met de uitvoerende macht en behoort uit dien hoofde niet aan de rechtspraak deel te nemen.

Met het oog op het ontbreken van sancties en om de „linge sale” binnenshuis te houden, wilde *Van Andel* in de statuten vastleggen, dat wie een beroep doet op de Mij.-rechtspraak, daarmee afstand doet van zijn recht om zich bij een voor hem ongunstige beslissing tot den burgerlijken rechter te wenden. Voorts wenschte hij na het sluiten van het onderzoek in een

aanhangige zaak, een termijn gesteld te zien waarbinnen uitspraak gedaan moet worden.

Mr. Nord Thomson antwoordende, merkte op, dat het niet aanbevelenswaard is om naast het materiele recht, dat in de statuten geregeld is, ook een *modus procedendi* voor te schrijven. Het verdiende geen aanbeveling om de personen, die in de colleges zitting hadden, te binden bij het vormen van hun oordeel en men moest vertrouwen, dat de behandeling, die om allerlei redenen vaak tijd vereischt, niet onnoodig vertraagd wordt.

De onder de tuchtmaatregelen voorgestelde straf van „waarschuwing” (te Apeldoorn op initiatief van *Visser* in overweging gegeven) kon aanvankelijk de instemming van *Sanders* niet verwerven; hij vond het een overbodige maatregel, die niet in alle gevallen als een lichtere vorm van „berisping” kon worden toegepast. *Mr. Nord Thomson* voerde hiertegen aan, dat in iedere disciplinaire rechtspraak (juristen, medici) de voorgestelde tuchtmaatregel is opgenomen. In meerdere gevallen zou een dusdanige uitspraak juist geschikt zijn om zonder schuldigverklaring aan een ernstige tekortkoming, den betrokkene te doen weten, dat er niet juist gehandeld was. Waarop *Sanders* zijn bezwaren liet vallen en de „waarschuwing” onder de tuchtmaatregelen werd opgenomen.

Van de overige wijzigingen zij tot slot nog vermeld, dat op advies van *Sanders*, de gelegenheid om in een aanhangig geschil te worden gehoord, uitdrukkelijk zal worden genoemd. Een poging zijnerzijds om van een veroordeeling in de kosten, die van de tegenpartij uit te sluiten, werd o.a. door den voorzitter bestreden op grond van soortgelijke bepalingen bij arbitrage en de billijkheid om door de behandeling verplichte uitgaven te vergoeden. Voorts zal op advies van *v. Andelroyement* slechts door de algemeene vergadering kunnen worden uitgesproken, nadat deze straf door het berechtend college is voorgesteld.

Hiermede was de statutenwijziging ten einde gebracht en kwamen de voorstellen betreffende het huishoudelijk regle-

ment aan de orde. Middelerwijl was het reeds laat geworden en toen bleek, dat het H. R. aan eenzelfde uitvoerige detail-critiek zou worden onderworpen, werd dit eenige overblijvenden van de reeds sterk geslonken vergadering te machtig. *Berkenbosch Berends*, daarin bijgevallen door *Paerl*, oordeelde een voortgaan op deze wijze fnuikend voor de animo en de belangstelling, die toch in hoofdzaak gericht was op de overige onderwerpen van de agenda. *Blaauw Jr.* maakte de balans op van zijn reis en achtte de belangrijkheid der besprekingen in geen verhouding tot de opofferingen, die de van ver gekomen leden zich hadden getroost. Hij voorspelde afnemend vergaderingbezoek als de aandacht van den gemiddelden collega werd opgeëischt voor andere zaken dan waarvoor hij feitelijk gekomen was.

De *voorzitter*, overtuigd dat statuten-wijziging de meeste leden niet interesseert, nam niettemin de sprekers in bescherming, die zooveel energie aan deze materie hadden besteed. Er was nu eenmaal aan deze voor de Mij. alleszins belangrijke zaak niet te ontkomen, aangezien in de vergadering de beslissing moet worden genomen. *Sanders* van zijn kant, wees de opmerking van *Berkenbosch Berends* en *Paerl* terug; als leden van het H.B. hadden zij op een andere plaats hun ontevredenheid over den gang van zaken kenbaar moeten maken.

En met dit incident werd de Zaterdagavond besloten.

In veel moeilijke gevallen schaft de nacht raad en zoo kon ook de *voorzitter* den volgenden morgen verklaren, dat hij in den voor nachtrust bestemden tijd „tot zichzelf was ingekeerd” en tot de overtuiging gekomen, dat beide partijen slechts in zooverre ongelijk hadden door hun wrevel niet uit te storten over het hoofd des voorzitters, die in een doeltreffende voorbereiding was tekortgeschoten. Hij nam dit laatste zichzelf „buitengewoon kwalijk” en zegde voor de resteerende herziening van het H. R. een afdoende voorbehandeling toe, alvorens deze zaak ter definitieve afdoening in de eerstvolgende vergadering opnieuw aan de orde te stellen.

Het boetekleed ontsiert den zondaar niet, den praeses flatteerde het zelfs en zoo was in een amerijtje zonder verdere discussie de verzoening tot stand gebracht.

Was hiermee de reglementsherziening van de agenda afgevoerd, een uitzondering werd gemaakt voor de verandering van het vereenigingsjaar, waarover tevoren reeds het woord was gevoerd en welke ook nog op de statuten betrekking had.

Reeds te Apeldoorn hadden *Sanders* en *van Eupen* op behoud van den bestaanden toestand aangedrongen en zij waren ook thans nog huiverig om met de traditie te breken. Bovendien vreesden zij in de wintermaanden een slecht bezoek; wat voor attracties zou een afdeling den leden kunnen bieden?

De *voorzitter* beriep zich op de eensgezinde wensch van H.B. en de diverse commissies naar een meer efficiënte werkwijze der Mij. welke men met een andere vaststelling van het vereenigingsjaar dacht te kunnen bereiken. De jaarvergadering, die dan in den winter in het centrum des lands gehouden zou worden, was dan juist door het ontbreken van attracties bij uitstek geschikt om zaken af te doen. Daarnaast zou, ter voldoening aan het verlangen naar een zomerbijeenkomst, deze behouden blijven en geknipt zijn voor het behandelen van onderwerpen die op dat oogenblik algemeene belangstelling hadden.

Tegen deze uitbreiding van het aantal tandheelkundige vergaderingen had *Sanders* weer bezwaar; zijn inziens kon men met één volstaan, welke moest vallen in den zomer, die ook door de andere beroepsorganisaties (van artsen, dierenartsen, apothekers en juristen) als het meest geschikte jaargetijde was gekozen. *Visser* wist echter *Sanders* te bewegen om met het voorstel mee te gaan; hem leek het stelsel van twee vergaderingen juist zeer aanbevelenswaard. Nadat de voorzitter nogmaals plechtig beloofd had de zomerbijeenkomst te zullen handhaven, werd de voorgestelde wijziging aangenomen.

Thans waren dus eindelijk de rapporten aan de beurt, waarom het de meeste aanwezigen te doen was. Het rapport

van de „gecombineerde codificatie- en technikers-commissie” ging met een voorzitterlijk woord van hulde voor den voortreffelijken arbeid vlot onder den hamer door, evenals dat van de commissie tot bestudeering van het technikers-vraagstuk.

Met het rapport van de centrale ziekenfondscommissie was dat natuurlijk niet het geval, al ware het alleen maar vanwege het ontbreken van eenstemmigheid in den boezem dier commissie, gelijk zulks in de minderheidsnota naar voren was gekomen.

Berkenbosch Berends, het eerst het woord verkrijgend om zijn nota toe te lichten, achtte de doelstelling in het meerderheidsrapport te „vaag”; een „streven naar” en „bevorderen van” ging hem niet ver genoeg, wijl het mogelijk gebleken was om van het in den vorm van desiderata gestelde, zoowel het een als het andere, in de praktijk te verwerkelijken. In zijn afdeling was het gelukt en daarmee het bewijs van de doorvoerbaarheid van zijn standpunt geleverd. Ook van het ten vorigen jare genoemde minimum uur-honorarium. Dat men de inkomsten der prothese den tandarts wilde onthouden, leek hem in strijd met alle billijkheid; de opbrengst daarvan was veel geringer dan het leek en de mogelijkheid van misbruik niet zoo groot. Ten slotte wenschte hij de klinieken in handen der tandartsen om niet anderen financieel te laten profiteren van hun werk. Bovendien zou de tandarts als ondergeschikte kunnen worden beschouwd, wiens wijze van werken beoordeeld zou worden naar het meerdere of mindere voordeel dat zij opleverde.

Becker gaf daarna een exposé van de overwegingen, welke aan het rapport ten grondslag lagen, in de eerste plaats de besluiten te Apeldoorn genomen, waarvan niet afgeweken kon worden. Wat eerstgenoemde uitvoerbaar noemde was het lang niet overal en met name een verplichte vrije tandartsenkeuze zou in conflict komen met het kliniek-systeem met aangestelde tandartsen. Het genoemde minimum-honorarium beschouwde de meerderheid ook als norm, die men ech-

ter bezwaarlijk tegen den wensch van tandartsen met lagere belooning gebiedend kan gaan voorschrijven. Om echter boven dat honorarium ook nog extra-inkomsten uit de prothese te bedingen, ging te ver; den ziekenfondsen kwamen die toe als vergoeding voor de exploitatie. Al stond de meerderheid sympathiek tegenover het eigen beheer van klinieken, de praktijk had geleerd dat er in de kringen der betrokken tandartsen doorgaans weinig neiging bestond om het noodige bedrijfskapitaal zelf te fourneeren. Kortom, de commissie was er bij voortdoring op bedacht geweest om geen maatregelen te beramen die tot moeilijkheden zouden kunnen leiden met collega's die tot hun tevredenheid werkzaam waren, zij het dan ook op minder gunstige voorwaarden. Zij wilde in plaats van voor te schrijven meer overlaten aan het beleid van de vertrouwensmannen, die uit dien hoofde door de vergadering en niet door het H.B. zouden worden benoemd.

Thans was het aan de vergadering om haar licht te doen schijnen. Ten aanzien van de belangen der tandartsen schaarde van *Eupen* zich aan de zijde van *Berkenbosch Berends* en bepleitte ook zijnerzijds het werken volgens een meeromlijnd plan en met „concrete normen.” Liet men de honoreering over aan de prudentie van de tandartsen ter plaatse, dan was het niet buitengesloten dat de onderlinge strijd om het bestaan tot allerlei laagte-records zou voeren. Maar *Salomons* kon gemakkelijk aan de hand van de praktijk duidelijk maken hoe moeilijk het is om iets te bereiken, wanneer er pecuniair gevaar dreigt en de zucht tot behoud van wat men heeft, bij de betrokkenen levendig wordt.

De voorkeur der commissie voor de behandeling-aan-huis werd niet gedeeld door *Loeb* en *Sanders*. Eerstgenoemde gaf juist in de groote steden aan kliniek-behandeling de voorkeur en verwierp in verband daarmee de vrije tandartsenkeuze. Het gevolg van een en ander was, dat de uitgesproken voorkeur kwam te vervallen. *Meihuizen* trok een parallel tusschen de rationeele, systematische behandeling uit het rapport, en wat de ziekenfondspatiënten in werkelijkheid verlangen.

Waar de beoogde „ideale” toestand zoo hemelsbreed verschilt van de praktijk, was het geboden om met de uiterste behoedzaamheid bij de uitvoering van het rapport te werk te gaan.

De *voorzitter* schaarde zich ten slotte bij de meerderheid der commissie; hij erkende de gegrondheid van hetgeen de voorstanders van het minderheidsrapport wenschten, doch dit was voor het oogenblik althans volmaakt onbereikbaar. Hij ook waarschuwde tegen elk dwingend voorschrijven en was voorshands meer dan tevreden met de eenstemmigheid, die in enkele jaren verkregen was ten aanzien van essentiele kwesties.

Tot nu toe hadden de discussies in hoofdzaak geloopt over de praktische toepassing van het rapport, gelijk zij in de „toelichting” waren neergelegd. Ook het rapport zelf was aan kritiek onderhevig. Zoo kante zich (evenals bij een vroegere gelegenheid) *Sanders* tegen de moreele verplichting, gelegd op iederen beoefenaar van ons beroep, om aan de hulpvoorziening der niet-particuliere patiënten mede te werken; hij ontkende die plicht voor iederen particulieren tandarts. Ook vond hij (wat de voorzitter toegaf) de aanduiding: „niet-particuliere patiënten” weinig gelukkig en stelde voor om naar een andere omschrijving te zoeken. Voorts bleek, dat de commissie zich van de bedenkingen tegen: „het verwijderen van alle elementen, die met eenvoudige middelen niet behouden kunnen worden” te Apeldoorn ingebracht, niets had aange trokken en tegenover de daar aangenomen redactiewijziging (die het imperatieve er uit weg nam) de oorspronkelijke redactie had gehandhaafd. Echter zonder dienaangaande ook maar iets te laten blijken! De *voorzitter* erkende het onrechtmatige en stelde voor om alsnog aan de toenmalige bezwaren tegemoet te komen.

Na al deze retouche was het rapport eindelijk gereed voor definitieve beoordeeling en werd het tot eigendom der Mij. bevorderd. De minderheidsnota kon slechts enkele stemmen verwerven.

Hiermede waren we genaderd tot het ontwerp-bindend

besluit. De afdeling Amsterdam had bezwaar tegen het daarin opgenomen begrip „kliniek”, achtte deze kwestie te verstrekkend om haar incidenteel te behandelen en verzocht dit afzonderlijk in studie te nemen.

De *voorzitter* kon hierin niet meegaan, deze toevoeging was juist bedoeld om zoo noodig contrôle te kunnen uitoefenen in gevallen, die anders buiten het toezicht zouden vallen; dit was een eisch van bestuursbeleid. Nadat op voorstel van *van der Molen* het gewraakte woord vervangen was door „polikliniek” werd het b.b., met enkele stemmen tegen, aangenomen.

Tot leden der Centrale Ziekenfondscommissie werden daarna benoemd: *Becker* (voorzitter), *Salomons* (secretaris), *Paerl*, *van Eupen en Regensburg de Mooy*.

Nadat de secretaris nog mededeelingen had gedaan nopens onderhandelingen met een ziekteverzekering mij. voor den burgerstand, die reeds een eindweegs gevorderd waren, kon de voorzitter het einde aankondigen, van welke gelegenheid *Visser* gebruik maakte om te verzekeren, dat hij zich onder de hoede van den voorzitter in de vergadering had „thuis gevoeld.”

B.

BIJDRAGE TOT DE KENNIS VAN IN DE TANDHEEL-
KUNDE GEBRUIKTE AMALGAMEN

DOOR

J. DE LIVER.

De hier volgende publicatie is een proefschrift, waarmede de schrijver op 14 Maart 1932 den graad van doctor in de wis- en natuurkunde aan de Utrechtsche Universiteit heeft behaald.

Het kan uiteraard in het algemeen niet op den weg van een tijdschrift liggen, dergelijke proefschriften onverkort op te nemen. Dat wij ditmaal hiertoe toch zijn overgegaan, is niet alleen om den schrijver moeilijkheden te besparen, ook niet uitsluitend, omdat wij van meening zijn, dat voor ons tijdschrift bekorting hier en daar niet mogelijk zou zijn geweest zonder schade voor den tandheekkundigen lezer, maar wel, omdat wij er om meer dan een reden prijs op stelden het origineel op historische gronden op deze wijze af te drukken.

Zooals bekend, is — in tegenstelling met vele andere landen — in Nederland het „jus promovendi” voor den tandarts nog steeds buitengesloten, zeer ten nadeele van de ontwikkeling van de Nederlandsche tandheekkundige wetenschap en van het tandheekkundig onderwijs.

Dat desnietteenstaande een chemicus thans promoveert op een proefschrift, ontstaan in het laboratorium voor materia technica van het Tandheekkundig Instituut onder leiding van den lector *Bakker*, is daarom niet alleen merkwaardig als eerste in wat wij zullen hopen, dat een rij zal worden van volgende dissertaties, maar tevens een compliment voor dien leider, die als tandheekkundig docent, in den loop der jaren een afdeeling heeft geschapen, die dezen arbeid niet alleen mogelijk, maar klaarblijkelijk ook aanlokkelijk heeft gemaakt!

Wie — als tandarts — dezen arbeid doorleest, zal tot de conclusie moeten komen, dat wanneer de velerlei tandheekkundige

vraagstukken van den huidigen tijd, zouden worden bekeken op een wijze als hier voor de amalgamen is geschied, en wanneer de docenten van andere afdeelingen hetzelfde enthousiasme zouden kunnen aankweken, er mogelijkheden in ons land zouden ontstaan, die niet anders dan met groote vreugde zouden kunnen worden geconstateerd en aanvaard. Dat prof. *Kruyt*, als de promotor, op deze wijze het tot stand komen der dissertatie mogelijk maakte, zal in de kringen der tandheekkunde groote waardeering vinden.

RED.